

**Justyna Maczuga, Anna Radomska,
Jolanta Przyłuska**

**Polskie czasopisma medyczne a
wykorzystanie technologii
informacyjnych**

Forum Bibliotek Medycznych 5/1 (9), 430-440

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

i w jaki sposób należy wspierać wzajemną współpracę bibliotekarzy i naukowców. Konferencja stała na niezwykle wysokim poziomie, wykorzystano najnowocześniejsze technologie przekazu informacji, w tym portale społecznościowe i możliwości współczesnej telefonii komórkowej, podtrzymano dotychczasowe kontakty i nawiązano nowe, miejmy nadzieję, równie owocne.

Mgr Justyna Maczuga

Mgr Anna Radomska

Dr Jolanta Przyłuska

Łódź - IMP

POLSKIE CZASOPISMA MEDYCZNE A WYKORZYSTANIE TECHNOLOGII INFORMACYJNYCH

Abstract

In the time of dynamic changes modern scientific journals in order to meet the expectations of more and more demanding users must make use of the available on the market information technologies. This paper analyses 309 electronic journals indexed in the category of medicine in Arianta database. Selected elements of the use of new technologies on the official websites of these journals are discussed including: access to the numbers of full current and archive articles, search engines of resources, the use of social media for publication promotion, forum and experts' advice, editing option of online articles, access to the website via mobile devices. From these journals those with Impact Factor 2011 were selected. In this group special attention was paid to: DOI and Handle identifiers, presence in digital libraries and repositories, publishing in Open Access system.

Streszczenie

W dobie dynamicznych przemian nowoczesne czasopismo naukowe powinno wdrażać dostępne na rynku technologie informacyjne, aby spełnić oczekiwania coraz bardziej wymagających użytkowników. W referacie przeanalizowano 309 czasopism elektronicznych zaindeksowanych w kategorii *medycyna* w bazie Arianta. Sprawdzono wybrane elementy zastosowania nowych technologii na oficjalnych stronach internetowych tych czasopism, m. in.: dostęp do pełnych tekstów numerów bieżących i archiwalnych, wyszukiwarke zasobów, wykorzystanie mediów społecznościowych do promocji treści, forum i porady ekspertów, redakcję artykułów online, dostęp do strony przez urządzenia mobilne. Spośród czasopism elektronicznych wyłoniono te, które posiadają Impact Factor 2011. W powyższej grupie szczególną uwagę zwrócono na: identyfikator DOI, wskaźniki oceny, obecność w bibliotekach cyfrowych, publikowanie w wolnym dostępie.

Wstęp

Termin „czasopismo elektroniczne” posiada wiele definicji. W artykule E. Piotrowskiej i R. Zając przedstawiono je jako czasopismo istniejące w postaci elektronicznej i dostępne przez medium elektroniczne¹. Definicja M. Stepowicza określa je jako wydawnictwo cyfrowe o charakterze ciągłym ukazujące się systematycznie w formie elektronicznej. Ze względu na swoje cechy (periodyczność, zakres, charakter, związek z organizacjami, instytucjami, przeznaczenie dla określonych grup odbiorców) przypomina wykształconą wcześniej formę tradycyjnych periodyków. Tak pojmowane czasopisma elektroniczne różnią się od „papierowych” jedynie formą i sposobem dystrybucji². Ł. Maciejewska w swojej publikacji podaje, że jest to szczególny typ dokumentu, w którym informacja została zapisana w sposób czytelny dla komputera (dyskietki, dyski optyczne, Internet), a więc wyróżnia się specyficzną formą dostępu oraz charakterystycznym formatem zapisu danych³.

Pierwsze czasopisma elektroniczne pojawiły się pod koniec lat 70-tych (za pioniera uważa się pismo „Mental Workland” funkcjonujące w ramach programu Electronic Information Exchange System - System Wymiany Informacji Elektronicznej)⁴. W kolejnych latach nastąpił zdecydowany przełom - szczególnie w momencie pojawienia się powszechnego dostępu do Internetu⁵. Od początku swego istnienia czasopisma internetowe rozwijają się dwutorowo. Można je podzielić na istniejące wyłącznie w postaci elektronicznej (nie mają swoich drukowanych odpowiedników) i takie, które są elektronicznymi wersjami tradycyjnie wydawanych czasopism papierowych. Przykładem pierwszego może być periodyk *Infotezy*. W przypadku drugich sprawa jest bardziej skomplikowana. Elektroniczne odpowiedniki czasopism tradycyjnych są bowiem nie tylko ich wiernymi kopiami przeniesionymi w świat Internetu (wtedy najczęściej do pobrania jest plik w formacie pdf), ale również często dostosowują swój format do nowego medium jakim jest Internet (np. wykorzystują hiperłącza do tworzenia przypisów, pozwalają na umieszczanie komentarzy pod artykułami, dobrym przykładem jest internetowe wydanie *Forum Akademickiego*). Omawiając czasopisma elektroniczne trudno nie wspomnieć o ich licznych zaletach tj.: możliwości szybkiej publikacji i ak-

¹ Ewa Piotrowska, Renata Zając: Czasopisma elektroniczne w bibliotekach naukowych. EBIB 2002, nr 7. Dostęp: <http://ebib.oss.wroc.pl/2002/36/piotrowska.php> [odczyt 20.07.2012]

² Marek Stepowicz: Cechy formalne czasopism internetowych w odniesieniu do analogicznych publikacji drukowanych. Warszawa 2000 s. 6

³ Łucja Maciejewska: Czasopisma elektroniczne a konsoreja. Refleksje administratora serwisu e-czasopism. EBIB 2002, nr 7. Dostęp: <http://ebib.oss.wroc.pl/2002/36/maciejewska.php> [odczyt 25.07.2012]

⁴ Agnieszka Kupis: Czasopisma elektroniczne dostępne w bibliotekach medycznych w Polsce. *Kronikarz* 2005/2006 T. 4 nr 2 s. 235-238

⁵ Anna Michałkiewicz: Rozwój społeczeństwa informacyjnego. *Bibliotekarz Warmińsko-Mazurski* 2002 nr 3/4. Dostęp: http://www.wbp.olsztyn.pl/bwm/3-4_02-ie/rozwoj.htm [odczyt 26.07.2012]

tualizacji dokumentów, korzystania przez wielu użytkowników przebywających w różnych ośrodkach badawczych na świecie z jednego dokumentu, częstego wzbogacania oferty czasopisma o efekty wizualne czy hiperłącza, dostępu do archiwów czasopisma, wygodnego przeszukiwania treści zawartych w czasopiśmie bez potrzeby ręcznego wertowania całych roczników, możliwości czytania tekstu na ekranie komputera czy tabletu.

Analiza polskich czasopism medycznych z bazy Arianta

Badanie polskich czasopism medycznych występujących w formie elektronicznej i wykorzystania na ich stronach internetowych nowych technologii rozpoczęto od bazy Arianta. Arianta obejmuje naukowe i fachowe polskie czasopisma elektroniczne. Baza tworzona jest na Uniwersytecie Śląskim i udostępniana na serwerze biblioteki pod adresem www.arianta.pl. Zawiera rekordy ok. 3253 polskich czasopism elektronicznych (dane z dnia 01.08.2012 r.) i znajduje się pod adresem www.arianta.pl. Formularz wyszukiwania składa się z m.in. pól: tytuł, ISSN, częstotliwość, wydawca/instytucja sprawcza, dziedzina. Przeszukiwać można również po indeksach: alfabetycznym i dziedzinowym (baza wyróżnia 162 dziedziny)^{6, 7}.

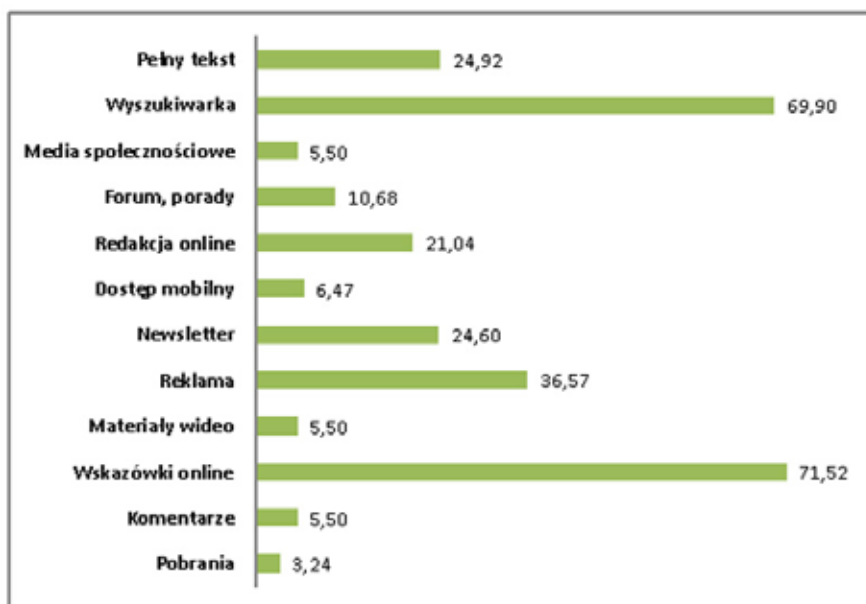
Generując listę czasopism (dnia 02.07.2012 r.) w dziedzinie *medycyna* otrzymano 317 wyników. 309 z nich posiadało aktywne witryny www. Głównym celem było przeanalizowanie treści dostępnych na oficjalnych stronach internetowych czasopism i wyszukanie w nich zastosowania elementów nowych technologii informacyjnych. Pod uwagę wzięto 9 czynników: występowanie pełnego tekstu, wyszukiwarke, media społecznościowe, forum, możliwość redakcji online, dostęp mobilny, newsletter, reklamę, materiały wideo, wskazówki online dla autorów, możliwość pozostawienia komentarza pod publikacją, rejestrację ilości pobrań artykułu. Wyniki pokazuje rysunek nr 1.

Pełny tekst

Badanie rozpoczęto od próby określenia, ile spośród 309 czasopism udostępnia w całości swoje artykuły bez ograniczeń. Takie zasoby można odnaleźć na 77 stronach www.czasopism.pl, co stanowi 24,92%. Warto dodać, że 15 spośród nich udostępnia swoje zasoby również w bibliotekach cyfrowych (4,85%). Można także wyróżnić 69 takich, które dostęp bez ograniczeń oferują tylko do najnowszych roczników (22,33%) lub 23 takie, które bezpłatnie udostępniają tylko archiwalne numery (7,44%). W przypadku pozostałych udostępniane są jedynie abstrakty, spisy treści bądź fragmenty arty-

⁶ Baza Arianta: naukowe i branżowe polskie czasopisma elektroniczne. Dostęp: www.arianta.pl [odczyt 11.07.2012]

⁷ Aneta Drabek, Arkadiusz Pulikowski: Baza danych „Naukowe i fachowe polskie czasopisma elektroniczne – stan badań”. EBIB 2006, nr 1. Dostęp: <http://www.ebib.info/2006/71/drabek.php> [odczyt 10.08.2012].

Rysunek nr 1. Wykorzystanie nowych technologii w polskich medycznych czasopismach elektronicznych w %

kułów. Do publikacji kolejnych 67 czasopism pełny dostęp jest możliwy po zalogowaniu (21,68%). W przypadku 16 czasopism brak jest jakiegokolwiek dostępu do treści (5,18%).

Wyszukiwarka

216 witryn www (69,90%) czasopism elektronicznych zawierało wyszukiwarkę. Wzięto pod uwagę zarówno takie narzędzia, które pozwalały na przeszukiwanie jedynie treści artykułów zamieszczonych na stronie, jak i takie które przeszukiwały zasoby całego serwisu.

Media społecznościowe

W dobie nowych rozwiązań technologicznych i możliwości promowania czasopiśma przy pomocy Internetu ciekawym zjawiskiem jest posiadanie kont na portalach internetowych i komunikowanie się w taki sposób z użytkownikami i czytelnikami. Pod uwagę wzięto: Facebook, Twitter, Naszą Klasę, Youtube, prowadzenie blogów o czasopiśmie czy jakiegokolwiek inne możliwości zastosowania mediów społecznościowych w komunikowaniu i promocji. Analiza wykazała, że 17 czasopism posiada swoje konto na Facebooku za pomocą którego może informować o zmianach w czasopiśmie,

nowych numerach, autorach artykułów czy prowadzeniu akcji promocyjnych. Oprócz tego czasopismo „*Służba zdrowia*” zamieściło na swojej stronie blogi trzech lekarzy, w których zamieszczają komentarze dotyczące zawodu lekarza. Przykłady wykorzystania w czasopismach mediów społecznościowych stanowią 5,50% całości.

Forum, porady

Kategoria dotyczy for internetowych występujących na przeanalizowanych stronach www oraz porad udzielanych przez ekspertów (zakładka „zadaj pytanie specjalście”). Wystąpiły one w 10,68% serwisów, czyli w 33 przypadkach. Na 16 stronach spośród 33 występowały tylko fora zawodowe dla lekarzy, gdzie eksperci z danej dziedziny medycyny analizowali przypadki chorób, doradzali jaką terapię zastosować u danego pacjenta, dyskutowali na temat zmian w przepisach prawnych czy też rekomendowali publikacje przydatne w ich pracy.

Redakcja online

Zdalna redakcja odbywa się poprzez programy, które umożliwiają autorowi zdeponowanie pracy w danym systemie oraz odniesienie się do sugestii redaktora i recenzentów poprzez nanoszenie poprawek w manuskrypcie. Autor musi założyć własne konto, dzięki któremu może sprawdzać jaki status ma zgłoszony przez niego manuskrypt, przeglądać historię swoich artykułów, przydzielić mu metadane oraz odnośniki (są to wszystkie linki pochodzące z zewnętrznych stron internetowych np. blogi czy serwisy informacyjne), przesłać oświadczenie o przekazaniu praw autorskich czy zapoznać się z oświadczeniem o polityce prywatności czasopisma. Najpopularniejszym tego typu systemem jest działający w ramach Public Knowledge Project – Open Journal Systems. 21,04% czasopism posiadało taki panel redakcyjny (65 przypadków).

Dostęp mobilny

Urządzenia mobilne to przenośne urządzenia elektroniczne pozwalające na odbieranie i wysyłanie danych. Analiza dotyczyła zastosowania nowych rozwiązań technologicznych na stronach internetowych polskich medycznych czasopism elektronicznych dla urządzeń mobilnych (tj.: telefonów komórkowych, palmtopów, tabletów, smartfonów). Jedynym przykładem tego typu udogodnień dla użytkowników jest wprowadzenie w przypadku 20 stron www serwisów WAP (serwisy te umożliwiają dostęp do usług www, uwzględniając ograniczenia techniczne urządzeń mobilnych). Stanowi to 6,47% wszystkich badanych stron.

Newsletter

Jest to rodzaj informacji rozsyłanej za pomocą poczty elektronicznej do subskrybentów zawierający powiadomienia o najnowszych wydarzeniach i ofertach. W takim

rozumieniu newsletter znajdował się na 76 stronach czasopism medycznych co stanowi 24,60%.

Reklama online

Na 113 stronach internetowych czasopism medycznych odnaleziono informacje o możliwości umieszczenia w nich reklamy (oferta dotyczyła zarówno papierowej jak i elektronicznej wersji czasopisma), co stanowi 36,57% całości. W przypadku 43,36% z liczby 113 oferta dotyczyła możliwości reklamy zarówno na stronie www jak i w wersji papierowej, 28,32% to reklamy tylko na stronie internetowej, a 28,32% to przypadki oferowania reklamy tylko w wersji drukowanej czasopisma.

Wideo

Kategoria dotyczy zakładek z materiałami wideo udostępnionymi na stronach www oraz linków kierujących do serwisów udostępniających tego rodzaju pliki. Na 17 spośród 309 stron internetowych czasopism elektronicznych znaleziono takie materiały, co stanowi 5,50% (w dwóch przypadkach wymagało to zalogowania). Oprócz tego w liczbie 17 znalazł się kwartalnik „Hematologia” prowadzony przez Instytut Hematologii i Transfuzjologii w Warszawie, który na swojej stronie internetowej stworzył odnośniki do dwóch kanałów telewizji internetowej: TVmed i Hematology TV. Znajdują się tam wykłady z konferencji, a dostęp jest bezpłatny po wcześniejszym zalogowaniu.

Wskazówki online

Analiza dotyczyła zakładki „wskazówki dla autorów”, czyli wskazówek edytorских dla autorów chcących opublikować artykuł w danym czasopiśmie. Spośród 309 stron internetowych czasopism 221 z nich posiadało taką zakładkę, co stanowi 71,52 % całości. Oprócz tego w 207 spośród nich dostęp do wskazówek był pełny, w 7 wymagał zalogowania, a w kolejnych 7 zakładka nie zawierała żadnej treści bądź podstrona nie działała.

Komentarze

Na stronach internetowych czasopism elektronicznych zbadano możliwość pozostawienia komentarza zarówno pod opublikowanym artykułem, jak i pod treściami naukowymi znajdującymi się na stronie www. W 17 przypadkach było to możliwe, co stanowi 5,50% z całości. Warto dodać, że w 15 przypadkach z 17 wymagane było wcześniejsze zalogowanie do serwisu.

Pobrania artykułów

10 czasopism elektronicznych oferowało możliwość sprawdzenia statystyki pobrań artykułów, co stanowi 3,24% spośród wszystkich przebadanych.

Analiza polskich czasopism medycznych posiadających Impact Factor

Spośród 309 polskich czasopism medycznych zarejestrowanych w bazie Arianta wyłoniono 30, które posiadają Impact Factor 2011. Wskaźnik IF 2011 pobrano z aktualnej listy Journal Citation Reports (JCR) Science Edition firmy Thomson Reuters⁸. W zbiorze tym zbadano wykorzystanie technologii informacyjnych w zakresie udostępniania pełnych tekstów. Przeanalizowano: posiadanie identyfikatorów cyfrowych, obecność w bibliotekach cyfrowych, obecność w bazie Directory of Open Access Journals (DOAJ), a także wielkość wskaźnika IF, punktację Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, przynależność do kwartyli w różnych grupach dziedzinowych JCR. Wyniki przedstawiono w tabeli nr 1 i na rysunku nr 2. Wskaźnik IF 2011 posiadają ogółem 133 polskie czasopisma z różnych dziedzin. Tabela 1 zawiera wykaz czasopism przypisanych do kategorii *medycyna* w bazie Arianta.

Identyfikator cyfrowy – DOI

DOI (digital object identifier) to identyfikator dokumentu cyfrowego służący do stałej identyfikacji i wymiany obiektów własności intelektualnej w środowisku cyfrowym. Rozwojem systemu identyfikującego i zarządzaniem nim zajmuje się International DOI Foundation. Identyfikator cyfrowy został utworzony w celu umożliwienia zarządzania prawami własności intelektualnej w środowisku elektronicznym. Składa się z prefiksu (który określa organizację rejestrującą oraz obiekt) i sufiksu (który bezpośrednio definiuje dokument). DOI może być utworzony dla każdej jednostki cyfrowej, tj.: rozdziału z książki, artykułu, numeru czasopisma, wykresu, oprogramowania czy utworu muzycznego^{9, 10}.

Rysunek nr 2 pokazuje, że 12 czasopism spośród 30 wybranych w badaniu wykorzystuje identyfikator cyfrowy DOI, co stanowi 40% całości.

DOAJ

DOAJ to serwis naukowych czasopism elektronicznych w wolnym dostępie zawierający ponad 8000 tytułów (dane z sierpnia 2012 roku), z których 3936 przeszukiwanych jest na poziomie artykułu. DOAJ jest projektem otwartym tworzonym na Uniwersytecie w Lund w Szwecji, który ma na celu zwiększenie poczytności czasopism

⁸ Journal Citation Reports Science Edition. Dostęp: http://thomsonreuters.com/products_services/science/science_products/a-z/journal_citation_reports/ [odczyt 27.08.2012]

⁹ Marek Nahotko: Identyfikacja obiektów w sieciach rozległych. [W:] Internet w bibliotekach II – łączność, współpraca, digitalizacja (Wrocław, 23-26 września 2003 roku): materiały konferencyjne. Dostęp: <http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/iwb2/nahotko.php> [odczyt 06.08.2012].

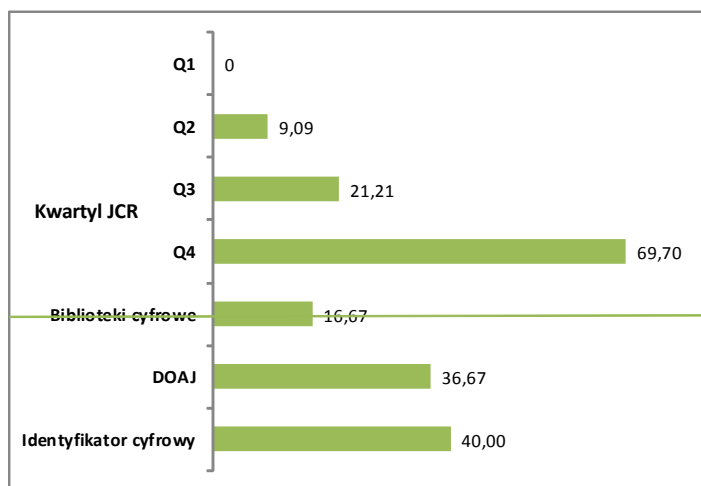
¹⁰ Anna Łozowska : Technologie informacyjne: między DOI a Open Access. W: Biblioteki naukowe w kulturze i cywilizacji: działania i codzienność: materiały konferencyjne. T. 1. Poznań, 15-17 czerwca 2005, pod red. H. Ganińskiej. Poznań: Biblioteka Główna Politechniki Poznańskiej, 2005. Dostęp: http://library.put.poznan.pl/2005/pdf/4_4.pdf [odczyt 07.08.2012].

L.p.	Tytuł	IF 2011	Punkty MNiSW 2010	Biblioteka cyfrowa	DOAJ	Identyfikator cyfrowy	Q
1	Advances in Clinical and Experimental Medicine	0,176	13	+	-	-	4
2	Advances in Medical Sciences	0,952	13	-	+	DOI	4
3	Annals of Transplantation	2,020	20	-	-	-	2, 3
4	Archives of Medical Science	1,214	20	-	+	DOI	2
5	Archivum Immunologiae et Therapiae Experimentalis	2,541	20	-	-	DOI	3
6	Biocybernetics and Biomedical Engineering	0,234	9	-	-	-	4
7	Cardiology Journal	1,309	9	+	-	-	3
8	Central European Journal of Immunology	0,317	9	+	-	-	4
9	Central European Journal of Medicine	0,312	13	-	-	DOI	4
10	Endokrynologia Polska	1,239	9	-	-	-	4
11	Folia Morphologica	0,521	9	+	-	-	4
12	Folia Neuropathologica	1,234	13	+	+	-	4, 3
13	Ginekologia Polska	0,411	9	-	-	-	4
14	Hereditary Cancer in Clinical Practice	1,680	13	-	+	DOI	3
15	International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health	1,227	9	-	-	DOI	3
16	Journal of Elementology	0,378	9	-	-	DOI	4
17	Kardiocirurgia i Torakocirurgia Polska	0,135	13	-	-	-	4
18	Kardiologia Polska	0,515	13	-	+	-	4

19	Medycyna Pracy	0,303	9	-	-	-	4
20	Neurologia i Neurochirurgia Polska	0,433	13	-	-	DOI	4
21	Polish Journal of Pathology	0,347	9	-	-	-	4
22	Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej	1,367	9	-	+	-	2
23	Postępy Dermatologii i Alergologii	0,357	13	-	-	-	4, 4
24	Postępy Higieny i Medycyny Doświadczalnej	0,654	9	-	+	-	4
25	Postępy w Kardiologii Interwencyjnej	0,215	13	-	+	DOI	4
26	Przegląd Gastroenterologiczny	0,067	13	-	-	DOI	4
27	Przegląd Menopauzalny	0,19	13	-	+	-	4
28	Psychiatria Polska	0,195	13	-	-	-	4
29	Wideochirurgia i Techniki Małoinwazyjne	1,000	20	-	+	DOI	3
30	Współczesna Onkologia	0,107	13	-	+	DOI	4

Tabela 1. Polskie czasopisma medyczne z IF

Rysunek nr 2. Wykorzystanie nowych technologii w polskich czasopismach medycznych z IF w %

naukowych i ułatwienie ich użytkowania. Promuje czasopisma otwarte, tworzy ich listę i zachęca do przechodzenia z modelu zamkniętego do otwartego. Dzięki swoim statystykom DOAJ pokazuje wzrost liczby czasopism otwartych w poszczególnych krajach (w lipcu 2012 roku do bazy dodano około 97 nowych czasopism) czy liczbę odwiedzających stronę z podziałem geograficznym. Obecnie w DOAJ zaindeksowano 135 czasopism polskich, co daje nam 16 pozycję wśród 119 zarejestrowanych tam krajów¹¹.

Spośród analizowanych czasopism 11 z nich znajduje się w DOAJ co stanowi 36,67%.

Biblioteki cyfrowe

Badanie wykazało, że 5 czasopism spośród 30 (16,67%) udostępnia swoje zbiory w bibliotekach cyfrowych i cyfrowych repozytoriach instytutów naukowych.

Impact Factor

Impact Factor (zwany czynnikiem lub miarą wpływu) to wskaźnik siły oddziaływania czasopism naukowych i ich prestiżu. Wyznaczany jest co roku dla danego czasopisma przez Institute of Scientific Information w Filadelfii i dostępny jest w Journal Citation Report firmy Thomson Reuters. Ustalany jest według wzoru: $IF=B/C$, gdzie B oznacza łączną liczbę cytowań publikacji z ostatnich dwóch lat, a C to liczba wszystkich publikacji, które ukazały się w czasopiśmie w ciągu ostatnich dwóch lat. Wielkość IF uwzględnia jedynie oddziaływanie w krótkim czasie, gdyż na jego wpływ mają cytowania pojawiające się w literaturze rok lub dwa lata po dacie publikacji, nie bierze pod uwagę liczby autorów oraz autocytowań i był zaprojektowany do wykorzystania w naukach medycznych i przyrodniczych, nie jest zatem dobrze dopasowany do specyfiki innych dyscyplin (szczególnie takich, w których występuje „wolniejszy” obieg wyników badań)¹².

Najwyższy IF dla polskich czasopism medycznych wynosi 2,541, najniższy 0,067. Dwa spośród 30 czasopism mają IF większy od 2, osiem periodyków uzyskało wartość IF pomiędzy 1,000 a 2,000 natomiast pozostałe 20 czasopism ma IF mniejszy niż 1,000.

Kwartył JCR (Q1, Q2, Q3 Q4)

Kwartył to pojęcie z zakresu statystyki i jest jedną z miar położenia. Wyszukując

---

¹¹ DOAJ: Directory of Open Access Journals. Dostęp: <http://www.doaj.org/doi?func=home&uiLanguage=en> [odczyt 08.08.2012].

¹² Karol Życzkowski, Agnieszka Pollo: Pułapki bibliometrii. *Academia – magazyn Polskiej Akademii Nauk* 2011, nr 3. Dostęp: <http://www.academia.pan.pl/dokonania.php?id=635&jezyk=pl> [odczyt 08.08.2012]

periodyk w Journal Citation Report, a następnie wybierając „journal ranking” można sprawdzić w którym kwartylu dla danej dziedziny znajduje się czasopismo. Jedno czasopismo może należeć do kilku dziedzin (jeśli publikacje w nim zawarte obejmują zagadnienia z różnych dyscyplin nauki). Baza zawiera dwa indeksy: Science (wyróżnia 176 dziedzin) i Social Sciences (wyróżnia 56 dziedzin). Najwyższy (a zarazem „najlepszy”) kwartył to Q1. Otrzymuje go pierwsze 25% periodyków z najwyższym IF w danej dziedzinie. Kolejne czasopisma przydzielane są do Q2, Q3 czyli czwarta, „najsłabsza” część dziedziny to Q4. Liczbę analizowanych czasopism w poszczególnych kwartyłach JCR pokazuje rysunek nr 2. Do kwartyła Q1 nie należy żadne polskie czasopismo medyczne, 3 zostały zakwalifikowane do Q2 a 7 uplasowało się w Q3. Największa grupa (23) czasopism należy do Q4.

Podsumowanie

Przedstawione powyżej analizy wskazują, że polscy wydawcy czasopism medycznych są świadomi siły technologii informacyjnych w pozyskiwaniu i utrzymaniu zainteresowania czytelników. Wprowadzanie elektronicznych wersji czasopism drukowanych, a następnie rozbudowywanie stron www w interaktywne portale, staje się wymogiem w świecie nowoczesnej nauki. Narzędzia rejestrujące poszczególne publikacje i ułatwiające późniejsze ich wyszukanie (identyfikatory cyfrowe, udostępnianie treści archiwalnych, obecność wyszukiwarek na stronach www) są głównym elementem czasopism elektronicznych. Wśród polskich elektronicznych czasopism medycznych te opcje stanowią ważną część (od ok. 25 do 75%) udogodnień dla czytelnika. Kolejną funkcjonalnością jest umożliwienie szybkiej i bezpośredniej komunikacji z autorem (e-maile, komentarze pod artykułami) oraz wymiany poglądów i opinii z innymi badaczami (fora i porady ekspertów) występujące już w kilkudziesięciu tytułach. Równie istotne jest zapewnienie wszechstronnego dostępu do pełnych treści artykułów (publikowanie Open Access i w bibliotekach cyfrowych, odczyt na urządzeniach mobilnych), które jest rozwiązaniem powoli wprowadzanym dla użytkowników. Technologie informacyjne stwarzają możliwość poszerzenia i przyspieszenia oddziaływania publikowanych treści, dlatego przed polskimi wydawcami czasopism naukowych wciąż stoi wyzwanie dalszej rozbudowy istniejących serwisów, poszerzenia ich oferty o najnowsze narzędzia ery cyfrowej takie jak blogi, relacje wideo a w szczególności identyfikator DOI (ważny czynnik stabilizujący obecność artykułu w Internecie).